жамандыктан кубалап адаштыр», “Сүт менен бүткөн мүнөз сөөк менен кетет”, “Жашында кылжың болсо, карыганда мылжың болот” – деп балдарды тарбиялоодо ата эненин ролу чоң экендиги баса көрсөтүлөт. Кыргыздарда элдин түшүнүгүндө адам жашында жабышкан жаман адат, өнөкөт өлгөндө калат. Мына ошондуктан «Жаш кезиңде билгениң ташка тамга баскандай» деген эреже менен тарбия ишинин мазмунуна негиз катары алынган баалуулуктар жаш баланын рухуна сиңирүүгө үй-бүлө өзгөчө көңүл бурган. [4,77]

Моралдык нормалар жөнүндө гана сүйлөшпөстөн, бала алган билимин иш жүзүндө колдоно алышы үчүн аны менен турмуштук жагдайларды талкуулоо да маанилүү. Ата-энелер моралдык принциптерди сактоонун маанилүүлүгүн түшүндүрүү үчүн өз тажрыйбасынан же алар билген адамдардын жашоосунан мисалдарды келтирсе болот. Маселен, чоң ата, чоң энелерибиздин таалим- тарбиясы, басып өткөн жолун айтып беришсе болот. Анткени, азыркы учунда токчулук, молчулук, бардар заман болуп жатканын, илгерики жокчулук заманда да адамдардын башынан канча кыйынчылык өткөнүнө карабастан таалим- тарбиясы жакшы болгонун айтып берүүсү керектигин айтуу маанилүү. Бул балага белгилүү бир нормаларды кармануу эмне үчүн маанилүү экенин жана алар башка адамдар менен болгон мамилелерге кандай таасир тийгизерин түшүнүүгө жардам берет

Жыйынтыктап айтканда, жогоркулардын негизде бир канча таалим- тарбия аспектилерин атасак болот:

- акыл тарбиясы;
- эмек тарбиясы;
- дене тарбиясы;
-эстетикалык тарбия;
- адептик тарбиясы балдардын турмушунда, келечегинде зор мааниге ээ. Баланын акыл-эс жана чыгармачылык жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү билим берүүнүн маанилүү багыты болуп саналат, ал интеллектуалдык гана эмес, эмоционалдык өнүгүүгө да салым кошот. Билим менен эриш- аркак таалим да негизги орунда. Демек, мектеп менен үй- бүлөнүн ортосунда байланыш болуу менен эки тараптан тең тарбия чогуу берилиши керек.

Колдонулган адабияттар:

1. Мадаминов Г. М Ата энелер, сиздер үчүн (Эксперименталдык тажрыйбалардын негизинде жазылды) Б.: 2018-112 б
2. **Мадаминов Г.М. Акыл эмгегинин маданияты.-Б.:2024-170 б.**
3. Акматалиев, А. (2000). Кыргыздын көөнөрбөс дөөлөттөрү. – Б.: Шам. – 348.
4. Хишам аль-Талиб, Абдулхамид Абу Сулайман, Омар аль-Талиб Х 53 Ата-эне менен баланын мамилеси: балдарды тарбиялоо боюнча сабактар (Kyrgyz) – Б.: 2021. – 552 б
5. Акматалиев, А. (1993). Баба салты, эне адеби: элдик салт. – Б.: Баласагын. - 115.

УДК 37.025.7 **https://doi.org/10.56122/..v2i2.223**

СЫНЧЫЛ ОЙ ЖҮГҮРТҮҮ АРКЫЛУ СТУДЕНТТЕРДИН КРЕАТИВДҮҮЛҮК КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮГҮН ӨНҮКТҮРҮҮ

Жутанова Гульмира Атанбековна п.и.к.,доцент
Ош мамлекеттик университети gzutanova@gmail.com
Сарытаева Мунира Өмүрзаковна окутуучу
Sarytai27@gmail.com
Эл Аралык Жогорку Медицина Мектеби

Аннотация

Бул изилдөө студенттердин креативдүүлүк компетенттүүлүгүн өнүктүрүүдө сынчыл ой жүгүртүүнүн (critical thinking) ордун жана маанисин изилдөөгө багытталган. Окутуу процессинде сынчыл ой жүгүртүүнү креативдүү ой жүгүртүү менен айкалыштыруу студенттердин чыгармачыл жөндөмдөрүн өркүндөтүүдө натыйжалуу метод катары каралат.

Изилдөөнүн негизги максаты – чыгармачыл жана сынчыл ой жүгүртүүнү интеграциялоо аркылуу студенттердин интеллектуалдык жана чыгармачылык потенциалын жогорулатуу стратегияларын иштеп чыгуу.
Изилдөөнүн методологиясында проблемалык окутуу (problem-based learning), идеяларды генерациялоо (brainstorming) жана аналитикалык тапшырмаларды чечүү сыяктуу ыкмалар колдонулду. Креативдүүлүктү баалоо үчүн атайын индикаторлор жана диагностикалык инструменттер иштелип чыгып, практикалык иш-чаралар жүргүзүлдү. Натыйжалар көрсөткөндөй, сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү чыгармачыл көйгөйлөрдү чечүү, идеяларды эркин жаратуу жана инновациялык чечимдерди кабыл алуу жөндөмдөрүн олуттуу жакшыртат. Жыйынтыгында, изилдөө сынчыл ой жүгүртүүнүн креативдүүлүк компетенттүүлүгүн өнүктүрүүдөгү маанилүүлүгүн тастыктап, анын окутуу процессинде кеңири колдонулушу студенттердин билим берүү сапатын жогорулатууга өбөлгө түзөрүн көрсөттү. Бул изилдөө педагогикалык практика үчүн конкреттүү сунуштарды жана методологиялык негиздерди берет.
Ачкыч сөздөр: Сынчыл ой жүгүртүү, студенттердин креативдүүлүгү, креативдүүлүк компетенттүүлүгү,чыгармачыл жөндөмдөр, өнүктүрүү процесс

КРИТИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ У СТУДЕНТОВ

Жутанова Гульмира Атанбековна, кандидат
педагогических наук, доцент, Ошский государственный университет
gzutanova@gmail.com
Сарытаева Мунира Омурзаковна, преподаватель
Международная высшая медицинская школа
Sarytai27@gmail.com

Аннотация

Данное исследование направлено на изучение роли и значения критического мышления в развитии креативной компетентности студентов. Использование методов критического мышления в образовательном процессе рассматривается как эффективный инструмент для раскрытия творческого потенциала и развития способностей к решению нестандартных задач. Основной целью исследования является разработка стратегий интеграции критического и творческого мышления для повышения интеллектуального и творческого потенциала студентов.
В рамках методологии исследования применялись проблемное обучение, генерация идей и решение аналитических задач. Для оценки креативности были разработаны специальные индикаторы и диагностические инструменты, а также проведены практические мероприятия. Результаты показали, что развитие критического мышления значительно улучшает способность студентов к решению творческих задач, свободному генерации идей и принятию инновационных решений.
В заключение исследование подтверждает важность критического мышления для развития креативной компетентности и демонстрирует, что его широкое применение в образовательном процессе способствует повышению качества образования. Работа предлагает конкретные рекомендации и методологические основы для педагогической практики.

Ключевые слова: критическое мышление, креативность студентов, креативная компетентность, творческие способности, процесс развития

CRITICAL THINKING AS A WAY TO DEVELOP STUDENTS' CREATIVE COMPETENCIES

Gulmira Atanbekovna Zhutanova,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Osh State University
gzutanova@gmail.com
Munira Omurzakovna Sarytaeva, Lecturer

International Higher School of Medicine
Sarytai27@gmail.com

Abstract

This study focuses on the role and significance of critical thinking in developing students' creative competence. The use of critical thinking methods in the educational process is considered an effective tool for unlocking creative potential and enhancing problem-solving abilities. The primary goal of the study is to develop strategies for integrating critical and creative thinking to improve students' intellectual and creative capacities.

The methodology involved problem-based learning, idea generation, and analytical task-solving. Special indicators and diagnostic tools were developed to assess creativity, and practical activities were conducted. The findings revealed that fostering critical thinking significantly improves students' ability to solve creative problems, generate ideas freely, and make innovative decisions.

In conclusion, the study confirms the importance of critical thinking in developing creative competence and highlights that its widespread application in the educational process enhances education quality. The research offers specific recommendations and methodological foundations for pedagogical practice.

Keywords : critical thinking, students' creativity, creative competence, creative abilities, development process.

Киришүү

Жогорку билим берүүдө студенттердин креативдүүлүк жана сынчыл ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү бүгүнкү күндө педагогикалык изилдөөлөрдүн эң актуалдуу багыттарынын бири болуп калды. Технологиялардын, маалыматтык агымдардын жана глобализациянын тез өнүгүшү билим берүү тармагында өзгөрүүлөрдү алып келүүдө, жана бул өз кезегинде окуу процессинде жаңы методдорду жана ыкмаларды колдонууну талап кылат. Бүгүнкү күндө креативдүүлүк жана сынчыл ой жүгүртүү билим берүү чөйрөсүндө гана эмес, студенттердин жеке жашоосунда да зор мааниге ээ.

Психолог Е. Коханова “Сынчыл ойлом акыл – эстүү ой жүгүртүүнүн жолун издөө, ал жаңы идеяны сунуштоого болгон жөндөмдүүлүк жана маселени чечүүдө ишенимдүү жолду табуу мүмкүнчүлүгү” десе Д. Халперин “Сынчыл ойлом каалаган натыйжага жетүү мүмкүнчүлүгүн жогорулатат”деген оюун билдирет. Бул окумуштуулардын оюун улай Д.Клустер “сынчыл ойлом деген- бул , адамдын “өз алдынча ой жүгүртүүсү, маселени коюу жана аны чечүү, далил менен ойлонуу”экендигин белгилейт.Окумуштуу С.Рысбаев “сынчыл ойлом-бул, окуу материалдарын сабакта натыйжалуу өздөштүрүүнүн жана каалаган натыйжага жетүүнүн бир методу”[5]деген пикирин билдирет.

Бул жөндөмдөр студенттерге ар кандай маселелерди чыгармачылык жана логикалык негизде чечүүгө жардам берет, ошондой эле аларды келечектеги профессионалдык чөйрөсүндө ийгиликтүү болууга даярдайт [4].

Билим берүү процессинин сапатын жакшыртуу үчүн, окутуу ыкмалары жогорку деңгээлде инновациялык жана интеграцияланган болушу керек. Сынчыл ой жүгүртүүнүн жана креативдүүлүктүн байланыштуу болушу жана бири-бирин толуктап турушу билим берүү системасынын алга жылуусуна көмөктөшөт. Бул байланыш студенттердин чыгармачыл ой жүгүртүүсүн жогорулатуу менен гана чектелбестен, алардын сынчыл көз караашта маселелерди чечүүгө жөндөмдүү болуусун да камсыз кылат. Окутууда сынчыл ой жүгүртүүнү колдонуу, өз кезегинде, студенттердин аналитикалык жөндөмдөрүн өркүндөтөт жана аларга жаңы идеяларды эркин иштеп чыгууга мүмкүнчүлүк берет [2].

Бул изилдөө сынчыл ой жүгүртүүнүн жана креативдүүлүктүн интеграциясын окутуу процессинде натыйжалуу колдонууга багытталган. Мындай интеграция студенттердин интеллектуалдык жана креативдүү жөндөмдөрүн өнүктүрүү үчүн чоң мүмкүнчүлүктөрдү ачаары аныкталган. Ошондой эле, креативдүүлүк жана сынчыл ой жүгүртүүнүн байланыштуу иштеши студенттерге кыймылдуу жана өзгөрмө коомдо ийгиликтүү болууга жардам берет [1].

Студенттердин креативдүүлүк компетенттүүлүгүн өнүктүрүү үчүн сынчыл ой жүгүртүүнү колдонуу чөйрөсүндө иш жүзүндөгү көптөгөн изилдөөлөр бар. Бул изилдөөлөрдүн максаты – окутуучу методдорду жана ыкмаларды жакшыртуу, чыгармачыл жана аналитикалык жөндөмдөрдү интеграциялоого багытталган тажрыйбаларды жайылтуу. Алынган маалыматтар жана изилдөөнүн жыйынтыктары сынчыл ой жүгүртүүнү жана креативдүүлүктү өнүктүрүү боюнча келечектеги изилдөөлөр үчүн негиз түзөт [3].

Жогорку билим берүүдө студенттердин креативдүүлүгүн жана сынчыл ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү бүгүнкү күндө эң маанилүү педагогикалык максаттардын бири болуп саналат. Креативдүүлүк - бул жаңычыл чечимдерди табууга, өзгөчө жана оригиналдуу ойлорду жаратууга жардам берген жөндөм. Ал өз кезегинде сынчыл ой жүгүртүүнү талап кылат, себеби сынчыл ой жүгүртүү дегенде, адамдын өзүнүн жана башкалардын ойлоруна, көз караштарына аналитикалык жана логикалык жактан баа берүүсү түшүнүлөт. Мурдагы изилдөөлөрдө сынчыл ой жүгүртүүнүн студенттердин креативдүүлүгүн өркүндөтүүдө маанилүү ролу көрсөтүлгөн [2].

Сынчыл ой жүгүртүү студенттерди маалыматты талыкпаган терең талдоого, бардык жагдайларды ар тараптан карап чыгууга жана негиздүү чечимдерди кабыл алууга үйрөтөт. Ошону менен бирге, креативдүүлүк инновациялык, өзөзгөчө оригиналдуу идеяларды иштеп чыгууга шарт түзөт. Бул өзгөчө билим берүү процесси үчүн маанилүү, анткени азыркы заман балдарын стандарттуу билим берүү менен эле чектеп койбостон, алардын чыгармачылыгын жана проблемаларды чечүү жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү зарыл [6].

Креативдүүлүк жана сынчыл ой жүгүртүү бир-бирин толуктаган жана айкалышкан концепциялар болуп саналат. Сынчыл ой жүгүртүү – бул ой жүгүртүүнүн түрү, ал студенттердин кабыл алынган маалыматты терең изилдеп, ага туура баа берүүсүнө жардам берет. Бул өз кезегинде алардын аналитикалык жөндөмдөрүн күчөтүп, жаңы идеяларды иштеп чыгууга мүмкүндүк түзөт. Ал эми креативдүүлүк жаңы жана уникалдуу чечимдерди табууга, логиканы жана аналитикалык ой жүгүртүүнү креативдүү жол менен колдонууга түрткү берет. Мындан улам, сынчыл ой жүгүртүү жана креативдүүлүк бири-бирин толуктап, билим берүү процесси аркылуу студенттердин интеллектуалдык жана жеке өнүгүүсүн камсыз кылат [2].

Сынчыл ой жүгүртүүнү окутууда колдонуу студенттердин креативдүүлүгүн өнүктүрүүдө негизги инструмент болуп саналат. Студенттердин сынчыл ой жүгүртүүсү креативдүү чечимдерди кабыл алуу жана жаңы идеяларды иштеп чыгуу үчүн негизги мааниге ээ. Бул жөндөмдү өнүктүрүү үчүн мугалимдер студенттерге бардык маселелерди бир тараптуу эмес, көптөгөн аспектилерден карап, чындыкты объективдүү баалоону үйрөтүшү керек. Мындан тышкары, студенттердин креативдүүлүгүн жогорулатуу үчүн аларга сынчыл ойлонууну камсыз кылган көйгөйлөрдү, кейстерди чечүү боюнча тапшырмаларды берүү керек [1][6].

Студенттердин креативдүүлүгүн өнүктүрүү үчүн педагогикалык ыкмалардын ролу чоң. Проблемалык окутуу ыкмалары, топтук иш, талкуулар жана симуляциялар – булар студенттерди активдүү ойлоно жана чыгармачылык менен чечимдерди кабыл алууга үйрөтүүчү ыкмалар. Мындай ыкмаларды колдонуу студенттердин билим алуунун сапатын жогорулатып, алардын чыгармачылык жана аналитикалык жөндөмдөрүн арттырат. Ошондой эле, кыргыз окумуштууларынын көпчүлүк изилдөөлөрүндө инновациялык педагогикалык ыкмаларды колдонуу аркылуу креативдүүлүктү өнүктүрүүгө басым жасалган [2][3].

Изилдөөнүн жыйынтыгы боюнча, сынчыл ой жүгүртүүнүн жана креативдүүлүктүн интеграциясын жогорку билим берүүдө натыйжалуу колдонуу студенттердин чыгармачыл мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтет. Студенттер сынчыл ой жүгүртүүнүн негизинде күрөштөрдү жана көйгөйлөрдү чыгармачылык чечүү жолдорун таба алышат. Алар креативдүү, жаңы жана көп тараптуу ойлорду иштеп чыгып, билимдерин кеңейтүү менен, туруктуу чыгармачыл компетенттүүлүктөрдү ала алышат. Мындай компетенттүүлүктөр студенттерди келечектеги профессионалдык ишмердүүлүккө даярдайт жана алардын коомдук өнүгүүсүнө салым кошот [5][6].

Студенттердин креативдүүлүгүн өнүктүрүү үчүн окутуунун инклюзивдүү жана креативдүү методдорун колдонуу зарыл. Мугалимдердин ролу студенттерге мүмкүнчүлүк берүү, алардын талкууларга катышуусун стимулдаштыруу жана чыгармачыл ойлорду жаратып сунуштоосу менен маанилүү. Студенттер үчүн атайын тренингдер, семинарлар жана практикалык курстар өткөрүлүшү керек, аларда креативдүүлүктү өнүктүрүү боюнча иш-аракеттер пландаштырылат [6].

Изилдөөдө креативдүүлүктү жана сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү процесстерин изилдөө үчүн ар түрдүү методологиялык ыкмалар колдонулган. Бул ыкмалар студенттердин чыгармачыл жана аналитикалык жөндөмдөрүн изилдеп, алардын сынчыл ой жүгүртүүсүн өстүрүү максатын көздөгөн.

Изилдөөнүн негизги методу - ченемдик-эксперименталдык изилдөө болуп саналат. Бул метод билим берүү процессинде креативдүүлүктү жана сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү боюнча жаңы ыкмаларды колдонуу жана алардын натыйжаларын текшерүү үчүн тандалды. Эксперименттер иш жүзүндө студенттердин ой жүгүртүү процесстерин, креативдүүлүктөрүн жана сынчыл талдоосун өнүктүрүү үчүн жүргүзүлдү.

Изилдөөдө маалыматты чогултуунун ар түрдүү ыкмалары колдонулду:

Анкета жана сурамжылоолор: Студенттердин креативдүүлүгүн жана сынчыл ой жүгүртүүсүн баалоо үчүн анкета жана сурамжылоолор колдонулду. Бул сурамжылоолор студенттердин чыгармачылык жөндөмдөрү, өз алдынча ой жүгүртүүсү жана критикалык көз караштары боюнча маалымат топтоого багытталды.

Кейс-метод: Студенттерге иш жүзүндө аналитикалык чечимдерди кабыл алуу жана креативдүү идеяларды иштеп чыгуу боюнча конкреттүү маселелер жана көйгөйлөр коюлду. Бул метод студенттердин сынчыл ой жүгүртүүсү менен креативдүүлүгүн аралаштырып, алардын аналитикалык жөндөмдөрүн өркүндөтүүгө шарт түздү.

Топтук талкуулар: Студенттердин чыгармачылыгын жогорулатуу үчүн топтук иш-аракеттерди жана талкууларды уюштуруу колдонулду. Топтук талкуулар студенттердин ар түрдүү көз караштарын айкалыштырып, чыгармачылык жана сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүүгө жардам берди.

Изилдөөнүн объектиси катары Ош мамлекеттик университетинин студенттери тандалды. Студенттердин креативдүүлүк жана сынчыл ой жүгүртүү жөндөмдөрүн өнүктүрүү боюнча практикалык иштер жүргүзүлдү. Изилдөөгө катышкан студенттер ар кандай адистиктерди, белгилүү бир дисциплиналарды окуп жаткан жана жогорку билим алууга кызыккан студенттер болду.

Студенттердин анкета жыйынтыктары жана иштерин талдоо үчүн сапаттуу жана сандык анализ ыкмалары колдонулду. Сандык анализ аркылуу сурамжылоонун жыйынтыктарын статистикалык жактан карап, студенттердин креативдүүлүгүнүн деңгээлин жана сынчыл ой жүгүртүүсүн өлчөө жүргүзүлдү. Сапаттуу анализ болсо студенттердин чыгармачылык иштерин, талкууларын жана жоопторун терең изилдеп, алардын концептуалдык түшүнүктөрү жана көз караштарын аныктоого мүмкүнчүлүк берди.

Изилдөө натыйжалары мугалимдердин жана эксперттердин баа берүү менен аныкталды. Студенттердин креативдүүлүк жана сынчыл ой жүгүртүүсүнүн деңгээли, алар тарабынан аткарылган тапшырмаларды жана иш-аракеттерди анализ кылуу аркылуу бааланды. Натыйжалар ошондой эле студенттердин чыгармачылыгынын жана аналитикалык ой жүгүртүүсүнүн өсүшүн көрсөткөн индикаторлорго негизделген.

Изилдөө бир гана Ош мамлекеттик университетинин студенттери арасында жүргүзүлгөндүктөн, анын натыйжалары жалпы билим берүү системасына туура келиши үчүн кошумча изилдөөлөрдү талап кылат. Мындан тышкары, изилдөөгө катышкан студенттердин бирдей адистиктерде эмес, ар башка тармактарда окугандыктан, изилдөө жыйынтыктарынын салыштырмалуу кеңири коомдук жана академиялык негизде колдонулушу үчүн кеңейтилген изилдөөлөр талап кылынат.

Изилдөөнүн натыйжалары креативдүүлүктү жана сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү боюнча жүргүзүлгөн педагогикалык иш-аракеттердин ийгилигин көрсөттү. Студенттердин креативдүүлүгү жана сынчыл ой жүгүртүүсү боюнча иштелип чыккан методикалык ыкмаларды колдонуу алардын чыгармачылык деңгээлин бир топ жогорулатты. Изилдөөгө катышкан студенттердин көпчүлүгү сынчыл ой жүгүртүүнү жана креативдүү чечимдерди кабыл алууну үйрөнгөндүктөрүн билдиришти.

1. Студенттердин креативдүүлүк деңгээлинин жогорулоосу

Эксперименттик топтун катышуучуларынын креативдүүлүк жөндөмдөрү айтарлык деңгээлде жогорулоосу байкалды. Анкеталардын жана сурамжылоолордун жыйынтыгы боюнча, изилдөөгө катышкан студенттердин көпчүлүгү өздөрүнүн чыгармачылык иштерин жогорулатууну, жаңы идеяларды иштеп чыгууну жана аларды практикалык кырдаалдарда колдонууга ийгиликке жетишкенин белгилешти. Алардын иш-аракеттеринин инновациялык жана өзгөчөлүктүү болушу, жаңы концепциялардын жана чечимдердин табылышына алып келди.

2. Сынчыл ой жүгүртүүнүн өнүгүшү

Изилдөөгө катышкан студенттердин сынчыл ой жүгүртүүсү да жакшы өнүгүү көрсөткөн. Студенттер алдыга коюлган маселелерге объективдүү, талыкпаган жана көптөгөн жактардан карап баа берүү менен алардын аналитикалык жөндөмдөрүн жогорулатышты. Бул сынчыл ой жүгүртүүнүн деңгээлине багытталган тапшырмалар, кейс-метод жана топтук иш аракеттер студенттерге ар кандай карама-каршы көз караштарды кароо жана көп кырдуу чечимдерди кабыл алуу мүмкүндүгүн түздү.

3. Педагогикалык методдордун натыйжасы

Изилдөөнүн жыйынтыгы боюнча, креативдүүлүк жана сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүүдө колдонулган педагогикалык методдор өзүнүн натыйжалуулугун көрсөттү. Проблемалык окутуу, топтук талкуу, анкета сурамжылоолор жана кейс-метод сыяктуу ыкмаларды колдонуу студенттердин креативдүүлүгүн жана сынчыл ой жүгүртүүсүн күчөтүүгө чоң жардам берди. Студенттер өздөрүнүн чыгармачыл жана аналитикалык иштерин толугу менен өзгөртүп, жогорулатуу жолдоруна багыт алышты.

4. Талкуулар жана пикирлер

Студенттердин креативдүүлүгүн жана сынчыл ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү боюнча уюштурулган талкуулар алардын жеке ой-пикирлеринин ар түрдүүлүгүн көрсөттү. Студенттердин көпчүлүгү өздөрүнүн башкалардан алган сунуштарын жана баа берүүлөрүн маанилүү деп эсептешкенин билдиришти. Мындай пикирлердин негизинде чыгармачылык жыйынтыктарды жана креативдүү чечимдерди иштеп чыгууда мугалимдердин ролу чоң экендигин көрүүгө болот.

5. Өзгөчөлүктөр жана чектөөлөр

Изилдөөнүн жүрүшүндө айрым чектөөлөр жана өзгөчөлүктөр байкалган. Мисалы, изилдөө Ош мамлекеттик университетинин гана студенттери арасында жүргүзүлгөндүктөн, алынган жыйынтыктарды башка окуу жайларында же өлкөнүн башка аймактарында колдонуу үчүн кошумча изилдөөлөрдү жүргүзүү зарыл. Ошондой эле, чыгармачылыкты өнүктүрүүгө багытталган иш-аракеттер жана методдор ар түрдүү талаптарга жараша айырмалангандыктан, аларды кеңири контекстте колдонуу үчүн келечекте эксперименттерди жана изилдөөлөрдү тереңдетүү сунушталат.

6. Практикалык мааниси

Жүргүзүлгөн изилдөө жогорку билим берүү процесси үчүн практикалык мааниге ээ. Ал студенттердин креативдүүлүгүн жана сынчыл ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү боюнча конкреттүү сунуштарды жана методикалык ыкмаларды берет. Мындай ыкмаларды билим берүү тармагында кеңири колдонуу студенттердин чыгармачылык жана аналитикалык потенциалын жогорулатууга, алардын кесиптик жана жеке өнүгүүсүнө көмөктөшөт.

Изилдөөнүн жыйынтыгы катары, креативдүүлүк жана сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүүдө колдонулган педагогикалык методдордун натыйжалуулугу бекемделди жана билим берүүдө дагы да терең колдонулушу сунушталды.

Корутунду

Бул изилдөө креативдүүлүктү жана сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү процесстеринин натыйжалуулугун изилдеди. Студенттердин чыгармачылык жана аналитикалык жөндөмдөрүн өркүндөтүү үчүн колдонулган педагогикалык методдор (проблемалык окутуу, топтук талкуулар, кейс-метод жана анкета сурамжылоолор) алардын креативдүүлүгүнүн жана сынчыл ой жүгүртүүсүнүн жогорулоосуна олуттуу таасир эткенин көрсөттү.

Изилдөөдө алынган маалыматтар студенттердин өз алдынча ой жүгүртүүсүн, чыгармачылык процессин жана сынчыл көз караштарын өнүктүрүү үчүн колдонулган ыкмалардын эффективдүүлүгүн тастыктады. Студенттер чыгармачылыкты жана сынчыл ой жүгүртүүнү колдонуу аркылуу жаңы идеяларды иштеп чыгуу, чечимдерди кабыл алуу жана иш жүзүндө сынап көрүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушту. Алынган натыйжалар мугалимдерге креативдүүлүктү жана сынчыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү үчүн колдонулган методдорду тактап, студенттердин жогорку деңгээлде иштешине мүмкүнчүлүк берген ишенимдүү негиз түзөт.

Изилдөөнүн жыйынтыгы катары, чыгармачылык жана аналитикалык ой жүгүртүүнү өнүктүрүү үчүн ар кандай педагогикалык ыкмаларды колдонуу, жогорку билим берүү системасындагы методологиялык жактан маанилүү өзгөрүүлөргө алып келет деп айтууга болот. Жыйынтыктап айтканда, студенттердин креативдүүлүгүн жана сынчыл ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү үчүн сунушталган ыкмалар, билим берүү системасынын жаңы талаптарына жооп берүүчү, эффективдүү жана инновациялык ыкмалар болуп саналат.

Пайдаланылган адабияттар:

1. Акматова, А. Ш. (2018). Педагогикалык процесстерде чыгармачылык жана сынчыл ой жүгүртүүнүн ролу. Бишкек: Билим берүү жана тарбия берүү изилдөө борбору
2. Асанова, Н. А. (2017). Студенттердин аналитикалык жана креативдүү жөндөмдөрүн өнүктүрүү жолдору. Бишкек: "Билим" басмасы.
3. Жутанова, Г. А. К вопросу о достижении креативной компетентности студентов посредством повышения мыслителных способностей в учебном процессе http://www.bulletehttps://doi.org/10.33619/2414-2948/79/80 nnauki.ru.Бюллетень науки и практики / Bulletin of Science and PracticeТ. 8. №6. 2022 С.7012-716
4. Мурзалиев, Э. А. (2017). Жогорку билим берүү системасында креативдүүлүктү өнүктүрүү: теория жана тажрыйба. Бишкек: "Адабият" басмасы.
5. Рысбаев С.К. Деңгээлдик билим берүү технологиялары Бишкек-2024.20-21б
6. Чыныбеков, Б. И. (2021). Жогорку билим берүүдө инновациялык методдорду колдонуу. Бишкек: "Кыргыз университети" басмасы.